

czasu. Zdolność do szybkiego angażowania wolontariuszy w działania podmiotów pozarządowych (w różnych obszarach pożytku) jest kluczowe dla sprawności funkcjonowania instytucji publicznych – zdolność ta powinna być uwzględniana w planowaniu działań samorządu terytorialnego na wypadek kryzysu.

2.5. Główne wnioski i rekomendacje płynące z diagnozy

- Działające lokalnie organizacje pozarządowe stanowią **główną część trzeciego sektora** w Polsce. Świadczy o tym nie tylko duża liczebność (obejmująca rejestrowe i nierejestrowe podmioty), ale też fakt silnego zakorzenienia oraz regularnego działania. Aktywność sektora pozarządowego w Polsce lokalnej odpowiada bieżącym potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnych – dominuje więc sport i rekreacja, ratownictwo oraz działania na rzecz rozwoju lokalnego. Dziedziny te są wskazywane jako podstawowe obszary aktywności przez najbardziej rozpowszechnione w przestrzeni wsi i małych miast organizacje: OSP, kluby sportowe oraz KGW. Podmioty te w realiach małych społeczności potrafią się uzupełniać i kooperować. Biorąc pod uwagę ich powszechne (choć nierównomierne) występowanie na terenie kraju, mogą i powinny one stanowić **fundament ogólnokrajowej struktury wzmacniającej odporność** państwa i społeczeństwa. Struktura tego rodzaju obecnie nie istnieje (choć funkcjonują organizacje sieciowe skupiające tysiące organizacji obywatelskich np. Związek OSP, Zrzeszenie LZS, gminne organizacje KGW), lecz może ulec krystalizacji np. dzięki ogólnopolskiej inicjatywie (kampanii społecznej, cyklu wydarzeń etc.) afirmującej ich znaczenie dla społeczeństwa obywatelskiego oraz zdolność do współpracy. Ogólnopolska inicjatywa powinna pozwolić na sprawne uruchamianie ponadlokalnych przedsięwzięć na rzecz budowy odporności oraz – ze względu na bliskość małych organizacji pozarządowych – włączenie w tego typu przedsięwzięcia możliwie szerokich mas społecznych. Co więcej, trzeci sektor w Polsce powiatowej nie powinien być traktowany holistycznie ze względu na dającą się dostrzec specjalizację najczęściej występujących tam podmiotów obywatelskich. Zasadne wydaje się **opracowanie dedykowanych im narzędzi wsparcia** (uwzględniających określoną kosztochłonność prowadzonej działalności, style działania, tradycje oraz potrzeby typowych odbiorców), tak aby nie konkurowały o środki z podmiotami zlokalizowanymi w dużych miastach, realizującymi szerokie spektrum zadań.
- Kondycja organizacji pozarządowych działających na szczeblu lokalnym jest **uzależniona od dostępności zasobów finansowych i materialnych** oraz **stabilnego zaplecza osobowego** odpowiadającego codziennym potrzebom organizacji. Potrzeby te są różne i wynikają zarówno ze skali działalności, funkcji pełnionych przez organizację w społeczności lokalnej, stopnia rozwoju organizacyjnego oraz aspiracji liderów i członków organizacji. Uwidacznia się tutaj pewien kryzys etosu społecznikowskiego – nastawienie na zaspokajanie potrzeb organizacyjnych przesłania perspektywę realizacji celów statutowych w obszarach pożytku publicznego.